

The background of the cover is a grayscale photograph of two soldiers in full combat gear, including helmets and tactical vests, standing in a desert-like environment. They are positioned in front of a military vehicle, possibly an armored truck or a similar transport. The soldiers are looking towards the camera. The overall tone is serious and military-oriented.

Rusya'nın
Dış Politikadaki
Gayrinizami
Unsurları
Özel
Askeri
Şirketler

Rusya'nın Dış Politikadaki Gayrinizami Unsurları: Özel Askeri Şirketler

Kasım 2019 | Çağatay
Cebe

gili yaptığı açıklamada “...ülkedeki Rus gazeteci varlığı konusunda bilgilendirilmedik.” denildi.⁶

Üç gazetecinin OAC’de öldürülmelerine sebep olan Rus özel askeri şirketlerin günümüze değin yaşadıkları süreçler, ülkeyi Rusya için bu denli önemli yapan unsurlar ve en etkin kuruluş olan Wagner’in faaliyetleri, çalışmanın ana konuları oldu.

Rusya'nın Dış Politikadaki Gayrinizami Unsurları: Özel Askeri Şirketler

“Rusya, anlaşmalar kapsamında Orta Afrika Cumhuriyeti doğal kaynaklarının karşılıklı menfaatlerin gelişmesinde kullanılması için ihtimalleri araştırıyor.”

Rusya Dışişleri Bakanlığı Sözcü Yardımcısı Artyom Kozin¹

Azerbaycan Türklerinden olan ve Rusya’da ikamet eden Orhan Cemal ile beraberindeki Alexander Rastorguyev ve Kirill Radchenko, Ukrayna’daki Rusya yanlısı ayrılıkçı paralı askerlerin izini sürmek için 2018 yılında Orta Afrika Cumhuriyeti’ne (OAC) seyahat ettiler.² Rusya merkezli paralı asker şirket Wagner’in ülkedeki faaliyetlerini araştırılan üçlü, 30 Temmuz günü Sibut’ta³ yolları kesilerek öldürüldü.⁴

Bu cinayetin “hırsızlık” olduğu söylene de cinayeti araştırmak için bölgeye giden Rusya Cumhurbaşkanı Vladimir Putin muhalifi bir araştırma grubu, gazetecilerin OAC Polis Özel Harekat Komiseri Emmanuel Kotofio tarafından takip ettirildiğini ve şoförlerinin de Putin’e oldukça yakın bir isimle bağlantılı olduğunu iddia etti.⁵ Rusya Dışişleri Bakanlığının konuyla il-

Rus Özel Askeri Şirketleri

Eski Rus askeri personellerinin özel şirketlerde yoğun olarak çalıştırılma fikrinin aslında Güney Afrika Silahlı Kuvvetleri’nden emekli bir subay olan Eeben Barlow’a ait olduğu ve kendisine ait “Executive Outcomes” adlı bir özel askeri şirketi de bulunan Barlow’un 2010 yılında St. Petersburg Ekonomi Forumu’nda Rus Genelkurmayı’na özel bir sunum yaptığı iddia edildi.⁷ Halihazırda var olan özel askeri şirketlerin, bu sunumdan sonra organize edilerek daha etkin kullanılmaya başlandığı görülebiliyor. 2011 yılında Putin’in Duma Meclisi’ne yasa tasarısını sunması da tam da bu sunumdan sonrası bir döneme denk geliyor. Vladimir Putin’in 2011 yılında özel askeri şirketler için başlattığı çalışma, 2018 yılının ilk aylarında meclise tasarı olarak geldi.⁸ Ancak özel askeri şirketler, Rusya’da hala yasadışı olarak kabul ediliyor.⁹ Rusya askeri şirketleri aslında 1992 yılındaki Bosna Savaşı’ndan beri de faaliyet gösteriyor.¹⁰ Bu şirketlerin bazıları da birbiriyle bağlantılı. Örneğin Wagner’in kökenleri 2013 yılından bu yana Suriye’de faaliyet gösteren Moran Güvenlik Grubu’na uzanıyor. Moran ise Hong Kong’da kurulan Slavonic Corps’a bağlı olarak kuruldu.¹¹ 2018 yılında kurulan ve Suriye’de aktif olan başka bir Rus özel paralı şirketi bulunuyor; Shchit. Şirketin ismi 15

1 “Deputy Director of the Information and Press Department Artyom Kozhin’s Answer to a Media Question on Cooperation between the Russian Federation and the Central African Republic.” The Ministry of Foreign Affairs of the Russian Federation, 22 March 2018. http://www.mid.ru/en/maps/cf/-/asset_publisher/obfEMx2i9RB/content/id/3136399

2 “Journalist Claims Killers of Three Russian Reporters in Africa Came from Separatist Donbass Region in Eastern Ukraine.” Meduza, meduza.io/en/news/2019/02/21/journalist-claims-killers-of-three-russian-reporters-in-africa-came-from-separatist-donbass-region-in-eastern-ukraine

3 “Orkhan Dzhemal.” Defending Journalists Worldwide - Committee to Protect Journalists, cpj.org/data/people/orkhan-dzhemal/index.php

4 “OSCE Envoy ‘Saddened And Shocked’ By Killing Of Russian Journalists.” RadioFreeEurope/RadioLiberty, 1 Aug. 2018, www.rferl.org/a/osce-saddened-and-shocked-by-killing-of-russian-journalists/29404995.html

5 Luhn, Alec. “Murder of Russian Journalists in Africa Linked to Secretive Mercenary Group They Were Investigating, Reports Claim.” The Telegraph, 10 Jan. 2019, www.telegraph.co.uk/news/2019/01/10/report-links-journalists-murder-africa-russian-mercenaries-investigating1/

6 “О гибели российских граждан в Центральноафриканской Республике.” The Ministry of Foreign Affairs of the Russian Federation, 31 July 2018. http://www.mid.ru/ru/foreign_policy/news/-/asset_publisher/cKNonkJE02Bw/content/id/3310573

7 “New Report Claims to Describe Inception of Private Military Company Allegedly Controlled by ‘Putin’s Chef’” Meduza, meduza.io/en/news/2019/01/30/new-report-claims-to-describe-inception-of-private-military-company-allegedly-controlled-by-putin-s-chef

8 Bingham, J. (2018) “Private companies engage in Russia’s nonlinear warfare.” Jane’s Military & Security Assessments Intelligence Centre, s. 1

9 “Russian Veterans Appeal To ICC Over Moscow’s Alleged Use Of Mercenaries.” RadioFreeEurope/RadioLiberty, 19 Nov. 2018, www.rferl.org/a/russian-veterans-appeal-to-icc-over-moscow-s-alleged-use-of-mercenaries/29609013.html

10 Brown, Daniel. “3 Countries Where Russia’s Shadowy Wagner Group Mercenaries Are Known to Operate.” Business Insider, 27 Apr. 2018, www.businessinsider.com/russia-wagner-group-mercenaries

11 “The first and last battle of the Slavonic Corps” Rusletter, 7 Nov. 2017, http://rusletter.com/articles/the_first_and_last_battle_of_the_slavonic_corps

Haziran 2019 tarihinde Tvenan doğalgaz sahasında üç paralı askerinin ölümüyle duyuldu. Novaya Gazeta'nın bu şirketten bir asker ile yaptığı görüşme neticesinde şirket karargahının 45. Spetsnaz Hava İndirme Tugayı bünyesinde olduğu düşünülüyor. Keşif ve özel operasyonlar konularında uzman olan bu tugay, Rusya'nın Kubinka bölgesinde yer alıyor. 45. Tugay ayrıca 2014 yılında Kırım'a gerçekleştirilen işgal harekâtında yer aldı. Shchit'in de tıpkı Wagner'de olduğu gibi Slavonic Corps ile bağlantılı olduğu düşünülüyor. Ancak diğer Rus özel askeri şirketlerinin aksine bu ekibin batılı tarzda çalıştığı, sayılarının oldukça az olduğu ve çatışma yerine koruma odaklı oldukları ifade ediliyor.¹² Sibirya Askeri İstihbarat eski Şefi Tümgeneral Sergey Kançukov, profesyonel düzeyde askeri beceri ve ileri düzeyde ekipmanın birleşimiyle devlete bağlı özel askeri şirketlerin kurulabileceğine değiniyor. Bu düşüncenin altında ise düzenli ordunun aksine paralı askerlerin, hedefe ulaşmak amacıyla herhangi bir aracı seçme konusunda özgür olmaları fikri yatıyor.¹³ Tıpkı Amerika'nın Blackwater örneğinde¹⁴ olduğu gibi Rusya da hassas olunması gereken ama Kremlin'in parmak izinin olmasını istemediği alanlar için bu seçeneği mübah görüyor.

Moskova'nın "askeri diplomasi" strateji zeminindeki amaç; ekonomik çıkar gözetilen ülkedeki hükümet karşıtı unsurlara yönelik aktif mücadele verilmesi.¹⁵ Bu işleyişin mimarı ise Rusya Genelkurmay Başkanı General Valeri Gerasimov. "Gerasimov Doktrini" olarak da bilinen bu program, Amerika'nın savaş yöntemine benzer bir çizgide ancak Rusya'ya özgü bir yaklaşımla sürdürülüyor. Libya'ya yapılan askeri müdahaleden sonra 2013 yılında ortaya çıkan bu fikir, asimetrik savaş unsurlarına yönelmesi gerektiğini savunuyor.¹⁶ Özel askeri şirketler, buldukları ülkenin silahlı kuvvetlerini eğitmek haricinde operasyonlar düzenleyebiliyorlar. Bu noktada ise bölgede Rusya'nın

bir kolu olarak hareket ediyorlar.¹⁷ SSCB'nin dağılmasından sonra sınır ötesindeki varlığı son derece azalan Rusya, özel askeri şirketleri kullanarak eskiden etkin olduğu coğrafyalara hızla dönüyor. Ancak bu şirketler Rusya merkezli değiller. Şirketler paravan bir sistem görmesi amacıyla üçüncü dünya ülkelerinde kurulu haldeler. Böylece yaşanabilecek herhangi bir olumsuz durumda Moskova, resmi olarak bu şirketlerin ülkedeki varlıklarını reddederek okların hedefi olmaktan kaçınmayı amaçlıyor.¹⁸

Orta Afrika Cumhuriyeti Atmosferi Rusya Varlığı ve Kaynakları

OAC, 1960 yılında Fransadan bağımsızlığını kazanınca başta elmas ve altın madenleri olmak üzere birçok yeraltı ve üstü kaynağını ihraç etmeye başladı.¹⁹ Diğer Afrika ülkelerinde olduğu gibi bu ülkede de 'Afrika sadece Afrikalıların değildir' mottosu rahatlıkla görülebiliyordu. İstikrarlı bir düzen oluşturulmasını sarsacak çeşitli iç ve dış etmenlere sahipti. Devlet otoritesinin eksikliği, ülke içerisinde çeşitli isyancı grupların oluşmasına rahatlıkla zemin hazırladı. "Demokrasi ve Cumhuriyetin Tanzimi İçin Halk Ordusu (Armée Populaire pour la Restauration de la République et la Démocratie), Toplumun Demokratik Güçleri Birliği (Union des Forces Démocratiques pour le Rassemblement), Tanrı'nın Direniş Ordusu (Lord's Resistance Army), Anti-Balaka Milisleri, Séléka"²⁰ gibi gruplar, ülkede yıllardır süren iç çatışmaların ana parçaları olarak yer aldılar. Ülkedeki "Müslüman azınlık, Hıristiyan çoğunluk" temelli yaşanan bir iç savaşın aynı zamanda vazgeçilmez bir parçası da yeraltı kaynakları oldu. Ülkenin çeşitli bölgelerinde faaliyet gösteren bu milis yapılanmalar da varlıklarını koruyabilmek için madenlerden çıkan kaynakları kullanıyorlardı. Müslüman ve Hıristiyan milislerin 2014 yılında ateşkes imzalamaları ve 2016 yılında Cumhurbaşkanlığı seçimi yapılmasıyla ülkedeki iç savaş ortamı görece azal-

12 Sukhankin, Sergey. "New Russian PMC Spotted in Syria: Potential Military Links and Implications." Jamestown, 7 Aug. 2019, jamestown.org/program/new-russian-pmc-spotted-in-syria-potential-military-links-and-implications/

13 Sukhankin, S. (2018) "Continuing War by Other Means: The Case of Wagner, Russia's Premier Private Military Company in the Middle East". The Jamestown Foundation, s.5

14 Scahill, Jeremy. "Blackwater's Black Ops." The Nation, 29 June 2015, www.thenation.com/article/blackwaters-black-ops/

15 Why Does Russia Want To Sell Arms To The Central African Republic? OrientalReview.org, 15 Dec. 2017, orientalreview.org/2017/12/15/russia-want-sell-arms-central-african-republic/

16 Dreyfus, E. (2018) "Private Military Companies in Russia: Not So Quiet on the Eastern Front?" L'Institut de recherche stratégique de l'École militaire, No. 63, s. 8

17 Spearin C, R. (2018) "Russia's Military and Security Privatization". US Army War College Quarterly: Parameters, No. 42 Vol. 2, s.42

18 Klein M. (2019) "Private military companies – a growing instrument in Russia's foreign and security policy toolbox" Hybrid CoE Strategic Analysis Papers, s.4

19 Matthysen K., Clarkson I. (2013). "Gold and diamonds in the Central African Republic. The country's mining sector, and related social, economic and environmental issues", IPIS Research. s. 5

20 Dukhan, N. (2017). "Splintered Warfare: Alliances, affiliations, and agendas of armed factions and politico-military groups in the Central African Republic". The Enough Project. s. 25-26

dı.²¹ Ancak 2019 yılında hükümet ve 14 silahlı isyancı grup arasında imzalanan barış anlaşması uzmanlara göre bıçak sırtında.²²

Fransız sömürgesi geçmişine sahip olan ve dini öğeler barındıran bir iç savaş yaşayan OAC'de Rusya varlığının kökenleri Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği (SSCB) dönemine uzanıyor. Soğuk Savaş döneminde yakın askeri ve diplomatik ilişkilere sahip bu iki ülkenin bağı, 1991 yılında SSCB'nin çöküşüyle zayıfladı.²³

Ancak Rusya, SSCB'nin dış politikasındaki ideoloji eksenli bir yaklaşım yerine yepyeni bir bakış açısıyla OAC'ye geri dönüş sağladı. "Ekonomi temelli, evrenselci ve pragmatist" prensiplere dayanan bu yaklaşımın istendiği gibi gerçekçi ve ideolojiden uzak olması amaçlanıyordu.²⁴ Rusya'nın OAC özelinde ve Afrika genelinde genişleyen etkisi Kremlin'in Afrika Özel Temsilcisi Mikail Margelov'un 2014 yılında gerçekleştirdiği pragmatist diplomatik adımlarla tam da Moskova'nın istediği bir seyre kavuştu.²⁵ Rusya'nın yeraltı ve üstü kaynaklarıyla zengin olan Afrika ülkelerine bu ilgisi aslında 2015 yılında maruz kaldığı yaptırımlardan ileri geliyor.²⁶ Bu sebeple Rusya petrol, doğalgaz ve nükleer enerji alanında faaliyet gösterebileceği bütün ülkelerde aktif ve yoğun bir diplomasi ağı çalıştırıyor.²⁷ Moskova tıpkı Suriye örneğinde²⁸ olduğu gibi OAC'deki isyancı gruplarla iletişime geçerek, lider kadrolarıyla görüşmeler gerçekleştiriyor.²⁹ Mos-

kova'nın özel çalışmaları haricinde ülkede Birleşmiş Milletler (BM) destekli bir askeri birliği de bulunuyor. Bangui bölgesinde konuşlu olan "Çok Boyutlu Birleşik İstikrar Görevi" (MINUSCA) programı kapsamında ülke barışının sağlanması ve yerel kuvvetlere destek verilmesi için resmi olarak diğer Avrupa ülkeleri ile birlikte faaliyet gösteriyor.³⁰ Ülkedeki Birleşmiş Milletler varlığından Rusya kadar diğer Avrupa ülkeleri de yararlanıyor diyebiliriz. En azından Moskova'nın ülkedeki nüfuzunu ve faaliyetlerini gözlemlemek amacıyla meşru bir zemin oluşturulduğu ortaya konuluyor.

Kremlin'in 'Yerel' Stratejisi

Kremlin, ülkedeki Avrupalı devletlerden kendisini daha avantajlı bir konuma getiren bir makamı elinde bulunduruyor; Ulusal Güvenlik Danışmanlığı. Eski bir istihbarat personeli olan Valeri Zaharov, Cumhurbaşkanı Faustin-Archange Touadera'nın 2017 yılında Putin'e gönderdiği yardım isteği ile bu konuma getirildi.³¹ Çeçen Savaşı'nda görev yapan Zaharov³² ülkedeki Rus varlığının hızla artmasında rol oynuyor. OAC'ye 2013 yılından beri Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi (BMGK) tarafından silah ambargosu uygulanırken³³ Rusya, 2017 yılından itibaren bu ambargodan muaf tutuluyor.³⁴ Böylece Rusya "silahlandır, paralı asker gönder, resmi personel ile ülke işleyişine dahil ol"³⁵ yoluyla başka bir ülkede daha yoğun faaliyet gösteriyor. BM'nin bu kararı almasında Rusya'nın ülkedeki askeri ve ekonomik nüfuzu göz önüne alınabilir. Zira ülkedeki iç savaşı durdurmak için çabalayan batılı devletler, bu konuda pek başarılı olamadıkları gerçekliğini fark etmişe benziyorlar. Bu sebeple de ye-

21 DeWitt J. D., Chirico P. G., Bergstresser S. E. , & Clark I. E. (2018). "The Central African Republic Diamond Database—A Geodatabase of Archival Diamond Occurrences and Areas of Recent Artisanal and Small-Scale Diamond Mining" U.S. Geological Survey. s. 6

22 "Expert: Armed Groups Risk CAR's Peace Deal by Violating the Accord They Signed." Voice of America, www.voanews.com/africa/expert-armed-groups-risk-cars-peace-deal-violating-accord-they-signed

23 Ross, Aaron. "How Russia Moved into Central Africa." Reuters, 17 Oct. 2018, www.reuters.com/article/us-africa-russia-insight/how-russia-moved-into-central-africa-idUSKCN1MR0KA

24 Fidan H., Aras B. (2010) "The Return of Russia-Africa Relations" Ahmet Yesevi Üniversitesi Türk Dünyası Sosyal Bilimler Dergisi, No: 52, s. 54

25 Kalika A. (2019) "Russia's 'Great Return' to Africa?", Russie.Nei.Visions. No. 114, IFRI, s. 9

26 Russia and Africa Meet Again." ISS Africa, 13 Mar. 2018, issafrica.org/iss-to-day/russia-and-africa-meet-again

27 http://www.nbs.ntu.edu.sg/NewsEvents/Pages/Inthemedi-Details.aspx?news=2f0e3381-39a8-4c98-92f1-d54e19799c6e

28 "Russia's Local and Regional Approach to Syria." Carnegie Endowment for International Peace, https://carnegieendowment.org/sada/76952

29 Calzoni, Francesco "What Russia Wants from the Central African Republic." Fair Observer, 29 Oct. 2018, www.fairobserver.com/region/africa/russian-interests-central-african-republic-military-presence-wagner-natural-resources-news-71652

30 "Letter dated 23 July 2018 from the Panel of Experts on the Central African Republic extended pursuant to resolution 2399 (2018) addressed to the President of the Security Council". Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi. https://www.securitycouncilreport.org/atf/cf/%7B65BFCF9B-6D27-4E9C-8CD3-C-F6E4FF96FF9%7D/s_2018_729.pdf

31 "Russia in Africa: Inside a Military Training Centre in CAR." Al Jazeera, 14 Apr. 2019, www.aljazeera.com/programmes/talktojazeera/inthefield/2019/04/russia-africa-military-training-centre-car-190411152658162.html

32 "THE PROCONSUL." The Local Africa News, 20 Dec. 2018, www.thelocalafricanews.com/putins-man-in-the-central-african-republic-valery-zakharov/

33 Resolution 2127 (2013) Adopted by the Security Council at its 7072nd meeting, on 5 December 2013". Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi, s.10. https://www.undocs.org/S/RES/2127(2013)

34 Stronski, Paul. "Russia Looks to the Central African Republic to Beef Up Its Arms Sales to Africa." Carnegie Endowment for International Peace, carnegie-endowment.org/2018/01/10/russia-looks-to-central-african-republic-to-beef-up-its-arms-sales-to-africa-pub-75237

35 "Russia's Three-Step Plan for Any Military Intervention." LobeLog, 12 June 2019, lobelog.com/russias-three-step-plan-for-any-military-intervention/

raltı kaynağıyla zengin bu ülkenin refaha ulaşmasında Moskova'nın önü açılarak istikrara kavuşması istendiği düşünülebilir.

Wagner Örneği

Kamuoyunda en fazla tanınan ve birçok ülkede faaliyet gösteren Wagner'in ana karargahı ise Rus Genelkurmay'ının "Ana İstihbarat Direktörlüğü (GRU)" bünyesinde bulunan ve özel kuvvet yapısına sahip olan 10. Spetsnaz Tugayı'nın ikamet ettiği Molkinoda bulunuyor. Şirketin kurucusu ise GRU'ya bağlı 2. Özel Operasyonlar Tugayı, 700. Spetsnaz Özel Operasyonlar Müfrezesi'nden 2013 yılında Yarbay rütbesinde emekli olan Dmitri Utkin.³⁶

Ancak şirketin asıl yöneticisi ise "Putin'in Şefi"³⁷ olarak bilinen Yevgeni Prigozin. Kendisi restoran zincirine sahip olmasına karşın Wagner'in finansörü ve şirketin arkasındaki isim olarak biliniyor.³⁸ Wagner'in kurucusu ve mali destekçisi olan iki önemli isim de Amerika'nın yaptırımlar listesinde yer alıyorlar. Amerika Hazine Bakanlığı, Aralık 2016'da Yevgeni Prigozin'i³⁹ ve Haziran 2017'de Dmitri Utkin'i⁴⁰ ve "Ukrayna'daki çatışmalara dahil oldukları" gerekçesiyle yaptırım listesine aldı. Concord Management and Consulting, Megalain, Lakhta şirketlerinin sahibi olan Yevgeni Prigozhin, Rus Savunma Bakanlığı ile birden fazla anlaşma imzalamış bir isim.⁴¹

Ayrıca dünya kamuoyunda Kremlin'in siyasi manevralarının internet üzerinden yapılabilmesi için bazı zamanlar gündeme gelen Rus trolleri olarak anılan ancak "Internet Research Agency" adıyla bilinen şir-

36 "Fontanka Investigates Russian Mercenaries Dying For Putin In Syria And Ukraine". The Interpreter. 29 March 2016 www.interpretermag.com/fontanka-investigates-russian-mercenaries-dying-for-putin-in-syria-and-ukraine/

37 Myre, Greg. "Putin's Chef' Has His Fingers In Many Pies, Critics Say." NPR, 30 Jan. 2019, www.npr.org/2019/01/30/685622639/putins-chef-has-his-fingers-in-many-pies-critics-say

38 "Putin's Notorious 'Chef' Is Now Meddling Across Africa". Bloomberg, 20 Nov. 2018 <https://www.bloomberg.com/news/features/2018-11-20/putin-chef-yevgeny-prigozhin-is-now-meddling-in-africa>

39 "Treasury Sanctions Individuals and Entities In Connection with Russia's Occupation of Crimea and the Conflict in Ukraine", U.S. Department of the Treasury. www.treasury.gov/press-center/press-releases/Pages/jl0688.aspx

40 "Treasury Designates Individuals and Entities Involved in the Ongoing Conflict in Ukraine", U.S. Department of the Treasury. www.treasury.gov/press-center/press-releases/Pages/sm0114.aspx

41 Kids' Camp on a Defense Base? How Russian Firms Masked Secret Military Work." The Moscow Times, 8 Aug. 2019, www.themoscowtimes.com/2019/04/04/kids-camp-on-a-defense-base-how-russian-firms-masked-secret-military-work-a65098

ketin aslında Prigozhin tarafından yürütüldüğü ifade edilenler arasında.⁴²

Wagner'in kökeni 2005 yılında Rusya'da kurulan bir güvenlik firması olan "Antiterror-Tsent" a dayanıyor. 2016 yılında kapanan bu şirket, Irak'ta faaliyet gösteren Rus şirketlere güvenlik hizmeti sağlıyordu.⁴³ Şirketin kurucusu Dmirtri Utkin, Moran Güvenlik Grubu ile denizde korsanlara karşı ve Slovanic Corps ile de Suriye'de faaliyetlerde bulunduktan sonra 2014 yılında Ukrayna'nın doğusundaki Donbass'ta Wagner komutanı olarak ortaya çıktı. Wagner'in de Rusya yasaları gereği yurt dışındaki bir ülkede kaydı bulunuyor. Arjantin'de kayıtlı olduğu düşünülse de hangi ülke olduğu hala meçhul.⁴⁴ Ayrıca Utkin'in Wagner ismini seçmesindeki sebebin Hitler'in favori bestekarı olan Avusturyalı Richard Wagner'den kaynaklı olabileceği düşünülüyor.⁴⁵ 2014 yılından beri Suriye'de aktif olan Wagner, ayrıca Sudan, Libya ve Ukrayna'nın doğusundaki Donbas'ta da Kremlin'in isteği üzerine askeri faaliyetlerini sürdürüyor.⁴⁶

Ukrayna'dan OAC ve Afrika'ya Wagner

Wagner, Ukrayna'nın doğusundaki ayrılıkçı faaliyetlerini GRU komutası altında gerçekleştiriyordu. 2014 yılı boyunca bölgede yaşanan çatışmalardan sonra hakimiyet sağlayan Rusya, Wagner ile beraber 2015 yılında buradaki askeri şirketlerin varlıklarını kısıtlama yoluna gitti.⁴⁷ Wagner'in Ukraynalılardan oluşan özel birimine de "Karpaty" deniliyor. Suriye'de de muharip düzeyde bulunan⁴⁸ bu birime eğitimin bir Rus yarbay

42 "U.S. Disrupted Russian Trolls on Day of November 2018 Election: Washington Post." The Japan Times, www.japantimes.co.jp/news/2019/02/27/world/crime-legal-world/u-s-disrupted-russian-trolls-day-november-2018-election-washington-post/#.XUxCsSnVKYU

43 Marten, K. (2019). "Russia's use of semi-state security forces: the case of the Wagner Group", Post-Soviet Affairs, Vol. 35, No. 3, s. 190

44 Ibid, s. 192

45 "Russia's Non-State State Actor' Part I." Grey Dynamics, www.greydynamics.com/greyzone/non-state-actors/1096/

46 Østensen A, G., Bukkvoll T. (2018) "Russian Use of Private Military and Security Companies – the implications for European and Norwegian Security". Chr. Michelsen Institute, s.25

47 Reynolds, Nathaniel. "Putin's Not-So-Secret Mercenaries: Patronage, Geopolitics, and the Wagner Group." Carnegie Endowment for International Peace, carnegieendowment.org/2019/07/08/putin-s-not-so-secret-mercenaries-patronage-geopolitics-and-wagner-group-pub-79442

48 "List of the Karpaty Company Task Force: Who of the Donbas Militants Recruited to the Russian Wagner, 2018, informnapalm.org/en/list-of-the-karpaty-company-task-force-who-of-the-donbas-militants-recruited-to-the-russian-wagner/

tarafından verildiği söyleniyor. Ukrayna Gizli Servisi, Yarbay Oleg Demyanenko idaresindeki bir Rus askeri birliğinin, Karpaty'ye taktik düzeyde piyade eğitimi, istihkam, top, hava savunma sistemi, tank ve askeri zırhlı araç konularında eğitimler verildiğine dair bilgilere eriştiğini iddia etti.⁴⁹

BM, 2017 yılında Rusya'nın OAC ordusunu eğitmesi için ülkeye 127 paralı asker gönderdiğini açıkladı.⁵⁰ En az 40 Rus Özel Kuvvet operatörüne ek olarak Wagner'e bağlı paralı askerlerin de 2018 yılında OAC'ye gittikleri düşünülüyor.⁵¹

Wagner'in OAC'de bulunmasına dair bir başka kanıt ise bir paralı asker olan Vasili Livanoviç'in eşinin sosyal medya paylaşımı üzerinden ortaya çıktı. 2018 yılının Temmuz ayında OAC'de çekilen fotoğrafların ortaya çıkmasıyla 45. Spetsnaz Hava İndirme Tugay'ının eski bir operatörü olan ve Wagner bünyesindeki 4. Keşif ve Taaruz Bölüğü'nde görev yapan Vasili Livanoviç'in OAC'nin başkenti Bangui'de olduğu anlaşılıyor.⁵² Sudan ve OAC'deki maden yataklarının güvenliği için yine Prigozhin'in ismi geçiyor. Lobaye Invest ve Sewa Security isimleriyle bu ülkede, Yevgeni Khodotov gibi başka kişilerin üzerinden iş yapmaya devam ediyor.⁵³ Orta Afrika Cumhuriyeti Başkan Sözcüsü Yaloke Mokpeme, Rusların ülkelerinde bulunmasıyla ilgili olarak "Yardımaımıza Rusya'dan başkası gelmedi. Onların da yardımıyla elmas madenlerimizi koruyabileceğiz." açıklamasında bulundu. New York Times'ın ulaştığı bilgilere göre Rusya, ticaretin yasal olduğu bölgelerde hükümetle elmas madenleri konusunda anlaşmalar yaparken, yasadışı bölgelerde ise isyancı gruplarla iş birliği içerisinde. Amerikalı yetkililer, OAC'de 400 civarında Rus paralı asker olduğunu tahmin ettiklerini ve bir kısmının asi bölgelerde konuşlu olduklarını dile getiriyorlar. Prigozhin ise Orta

Afrika Cumhuriyeti'nde hastaneler, mezbahalar inşa ederken, futbol ve güzellik yarışmalarına sponsor oluyor. Hatta devletin sahip olduğu radyo istasyonundan daha geniş ölçüde yayın yapan bir radyo bile kurdu.⁵⁴

Ocak 2019 tarihinde Sudan'da Devlet Başkanı Ömer el Beşir karşıtı protestolar başladığı zaman yerel kaynaklar, Wagner'e ait bir askeri kamyonun fotoğraflarını sosyal medyada paylaştılar.⁵⁵ Kremlin, Rus mühendislerinin 2015 yılında Sudan'da büyük bir altın rezervi bulmasının ardından Moskova'nın Hartum ile ikili ilişkilerin geliştirilmesinin vaktinin geldiğinin farkına vardı.⁵⁶ Guardian'ın 2018 yılının son aylarında ulaştığı belgelere göre Wagner'in Afrika'da Fransa ile rekabet halinde olduğu iddia ediliyor. Siyasi ve askeri tahakküm, ekonomik ilişkiler, yerel kuvvetlerin eğitimi konusunda ayrı bir Afrika dosyası olan şirketin, faaliyet listesi gittikçe büyüyor. OAC, Sudan ve Madagaskar ile ilişkilerinin çok iyi olduğu, Libya, Zimbabve ve Güney Afrika ilişkilerin görece iyi olduğu ifade ediliyor. Demokratik Kongo Cumhuriyeti, Çad ve Zambiya ile ilişkilerin düşük seyirde olduğu ifade edilirken, Ekvator Ginesi, Mali ve Uganda ile de iş yapılmak istendiği aktarılıyor. Etiyopya ise iş birliği yapılabilir kategorisinde hazır bekletiliyor.⁵⁷ Mozambik hükümetine yardım için Rusya'nın ülkeye paralı asker gönderdiği iddialar arasında. Hatta 8 Ekim tarihinde ülkede çıkan bir çatışmada Wagner'e bağlı beş paralı askerin bu çatışmada Mozambik askerleriyle birlikte öldükleri iddia ediliyor.⁵⁸ Amerika'dan Wagner ile ilgili en net açıklama askeri kanattan yapıldı. Senato Silahlı Kuvvetler Komitesi'ne konuşan Afrika Komutanı General Stephen J. Townsend, kendisinin "Suriye'de özellikle Wagner ile bazı tecrübeleri" olduğu ve şirket faaliyetlerinin kendisini "büyük oranda endişelendirmediğini" dile getirdi.⁵⁹

an-wagner-pmc-photo/

49 "Russian Military Officers Train the Mercenaries of Wagner PVC, Says SSU" Security Service of Ukraine, ssu.gov.ua/en/news/2/category/304/view/4759#dxVUMROj.dpbs

50 "Letter dated 23 July 2018 from the Panel of Experts on the Central African Republic extended pursuant to resolution 2399 (2018) addressed to the President of the Security Council". Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi. https://www.securitycouncilreport.org/atf/cf/%7B65BFCF9B-6D27-4E9C-8CD3-CF6E4FF96FF9%7D/s_2018_729.pdf

51 Plichta, Marcel. "Russia Is Back In Africa - and Making Some Very Odd Deals." Defense One, 22 May 2018, www.defenseone.com/ideas/2018/05/russia-back-africa-and-making-some-very-odd-deals/148371/

52 "The Driver-Scout from Wagner PMC in the Central African Republic Can Become a Valuable Witness for the IC of Russia." InformNapalm, 2 Oct. 2018, informnapalm.org/en/the-driver-scout-from-wagner-pmc-in-the-central-african-republic-can-become-a-valuable-witness-for-the-ic-of-russia/

53 Marten, K. s. 197

54 Gems, Warlords and Mercenaries: Russia's Playbook in Central African Republic, <https://www.nytimes.com/2019/09/30/world/russia-diamonds-africa-prigozhin.html>

55 Flanagan, Jane. "Russian Mercenaries Help Put down Sudan Protests." The Times, 10 Jan. 2019, www.thetimes.co.uk/article/russian-mercenaries-help-put-down-sudan-protests-vw0gzngq8

56 "No Chances of Russian Military Base in Sudan." Warsaw Institute, 24 July 2018, warsawinstitute.org/no-chances-russian-military-base-sudan/

57 Harding, Luke, and Jason Burke. "Leaked Documents Reveal Russian Effort to Exert Influence in Africa." The Guardian, 11 June 2019, www.theguardian.com/world/2019/jun/11/leaked-documents-reveal-russian-effort-to-exert-influence-in-africa

58 5 Russian Mercenaries Reportedly Killed in Mozambique Ambush, www.themoscowtimes.com/2019/10/29/5-russian-mercenaries-reportedly-killed-in-mozambique-ambush-a67963

59 Why This US General Says Russian Wagner Mercenaries in Africa 'Concern Me Greatly?' Military Times, 2019, www.militarytimes.com/news/your-military/2019/04/04/why-this-us-general-says-russian-wagner-mercenaries-in-africa

Libya'daki Hayalet

7 Kasım 2018 tarihinde Moskova'da önemli bir toplantı yapıldı. Bu toplantıda Halife Hafter'in Rus Savunma Bakanı Sergey Şoygu ile görüşmesi asıl konuydu ama bazılarının gözden kaçırmadığı bir ayrıntı daha vardı; Yevgeny Prigozhin. Ortaya çıkan bu görüntünün⁶⁰ ardından akla gelen yorum elbette Wagner'in Libya'da ortaya çıkacağı oldu. Bu görüşmenin üzerinden aylar geçip, unutulmaya yüz tutmuşken Eylül ayının ilk haftasında Libya'ya ilk Rus paralı asker birliği ulaştı. Hatta bir paralı asker komutanı da Wagner'in Libya'daki çatışmalarda yer aldığını doğruladı.⁶¹

Halife Hafter'in Nisan ayında Trablus'a yönelik gerçekleştirdiği başlattığı askeri operasyona destek olmak amacıyla bölgeye gelen Rus paralı askerlerinin geldikleri ilk zamanlarda doğrudan çatışmalara dahil oldukları ve Eylül ayında da kayıplar verdikleri iddia edildi.⁶² Libya'daki bütün çatışma ortamına rağmen ülkede günlük 1.3 milyon varil petrol çıkarılıyor. Muammer Kaddafi'nin devrilmesinden sonra kendisiyle yapılan yüksek meblağdaki askeri anlaşmanın da iptal olmasının ardından Rusya, bu sefer Libya'da işlerin kendi isteğine göre gitmesini amaçlıyor. Hatta öyle ki Halife Hafter'e destek olmak amacıyla Rusya, 2015 yılında Mısır'ın batısında bir askeri üs kurdu. Wagner'e bağlı paralı askerlerin Libya'daki varlığıyla alakalı bir Avrupalı güvenlik görevlisi, keskin nişancılar tarafından hedef alınan askerlerin Ukrayna'daki mühimmat ve yaralanmaların uyuştüğünü aktardı.⁶³ Libya Savunma Bakanı Usame Cuvayli, Rusya'nın çatışmalara dahil olmasının savaş alanını değiştirdiğini ve kendileri için işleri zorlaştırdığını söyledi. Amerika Afrika Komutanlığı Sözcüsü Rebecca Farmer, Wagner dahil olmak üzere Rus askeri şirketlerinin Libya'daki faaliyetlerinden haberdar olduklarını, ülkenin hem doğu hem de batısında operasyonlar gerçekleştirdiklerini açıkladı. Batılı bir yetkili ise cephe hatlarındaki Rus paralı askerlerin arasında keskin nişancı, topçu uzmanların olduğunu, taktiksel becerilerinin göze çarptığını ifa-

ca-concern-me-greatly/

60 Putin At War, <https://medium.com/dfrlab/putinatwar-prigozhin-meets-libyan-military-officials-608ca4f2b98e>

61 Putin-Linked Mercenaries Are Fighting on Libya's Front Lines, <https://www.bloomberg.com/news/articles/2019-09-25/-putin-s-chef-deploys-mercenaries-to-libya-in-latest-adventure>

62 Dozens of Russian Mercenaries Killed in Libya – Meduza, <https://www.themoscowtimes.com/2019/10/03/dozens-of-russian-mercenaries-killed-in-libya-meduza-a67569>

63 Russian Snipers, Missiles and Warplanes Try to Tilt Libyan War, <https://www.nytimes.com/2019/11/05/world/middleeast/russia-libya-mercenaries.html?auth=login-google>

de etti. Trablus Hükümeti'ndeki üst düzey bir askeri komutan ise edindikleri istihbarata göre 300 civarında Rus paralı askerinin görev yaptığını söyledi. Halife Hafter'in sözcüsü Albay Ahmed el-Masmari, Rus paralı askerlerin sahadaki varlığını reddetti. Ancak Washington Post muhabiri, çatışma sahasında Ruslara ait dökümanlar gördüğünü ve Libyalı savaşçıların video ve fotoğraflarında Rus paralı askerlere dair görüntüler olduğunu aktardı. Rus paralı askerlerin bölgedeki varlığına dair ilginç bir detay ise Libyalı bir doktordan geldi. Trablus'un güneybatısındaki el-Aziziy'e'de süren çatışmalar neticesinde hastaneye getirilen askerlerin kafalarından ve göğüslerinden vurulduklarını ve geçen çatışmalara nazaran havan atışlarında daha isabet sağlandığını söyledi.⁶⁴

Suriye İç Savaşı'ndaki Aktör

Wagner'in rolü Ukrayna'nın doğusunda kısıtlanmaya başlayınca asıl kuvvetini aktif bir şekilde etkin kılacağı yeni bir sahaya yönlendirme durumunda kaldı. Wagner'in Suriye'deki başlıca görevi Şam Yönetimi ve Rusya'ya ait tesislerin korunmasına yardımcı olmaktı. Ancak zaman içerisinde çatışmalara dahil olmaya başladı. Ve Şam Yönetimi'nin 2016 yılının başlarında Palmira'yı alması için düzenlediği operasyona dahil oldu.⁶⁵ Lazkiye ve Humus bölgelerini merkez olarak belirleyen Wagner'in 2017 yılının başlarında Suriye'de beş bin civarında paralı askeri bulunuyordu.⁶⁶ Wagner'in Suriye'ye gönderdiği paralı askerlere aylık dört bin dolar maaş verdiği, burada öldürülen askerlerin rütbe ve görevlerine göre ailelerine yirmi iki bin ila elli iki bin dolar arasında para verildiği iddia ediliyor.⁶⁷ IŞİD, 2017 yılında esir aldığı iki Rus paralı askerinin videosunu yayınladı. İsimlerinin Roman Sergeyevich Zabolotny ve Grigory Tsurkanu olduğunu söyleyen bu askerler, "IŞİD'in eş-Şula kasabası (Deyrizor) yakınlığında düzenlediği pusuda yakalandıklarını" itiraf ettiler. Ancak Rus Savunma Bakanlığı yayınladığı açıklamada askerlerin esir düşmediğini açıkladı. Grigory Tsurkanu'nun kardeşi de aslında ağabeyinin resmi

64 Arrival of Russian mercenaries adds deadlier firepower, modern tactics to Libya's civil war, https://www.washingtonpost.com/world/arrival-of-russian-mercenaries-adds-deadlier-firepower-modern-tactics-to-libyas-civil-war/2019/11/05/f330820c-fa03-11e9-9534-e0dbce9f5683_story.html

65 "Moscow's Mercenaries in Syria." War on the Rocks, 5 Apr. 2016, warontherocks.com/2016/04/moscows-mercenaries-in-syria/

66 "Mercenaries Killed in Syria Were Part of Russian-Backed Hybrid Force" Washington Free Beacon, 15 Feb. 2018, freebeacon.com/national-security/mercenaries-killed-in-syria-were-part-of-russian-backed-hybrid-force/

67 "Relatives Admit Existence of Russia's 'Wagner Mercenary Army' in Syria." Middle East Monitor, 13 Oct. 2017, www.middleeastmonitor.com/20171013-relatives-admit-existence-of-russias-wagner-mercenary-army-in-syria/

olarak asker olmadığını ama hükümet destekli Wagner'e çalıştığını Radio Svoboda ile yaptığı röportajında dile getirdi.⁶⁸ Sosyal medyada yayınlanan fotoğraflar haricinde Wagner'in Suriye'de faaliyet gösterdiğinin en büyük kanıtı aslında böylece Kremlin tarafından doğrulanmış oldu. St. Petersburg merkezli Fontanka adlı haber sitesi, 2015 yılından beri Wagner'in Suriye'ye üç bin civarında Rus paralı askeri savaşmak için gönderdiğini ve yetmiş üçünün bu çatışmalarda öldürüldüğünü aktarıyor. Bu çatışmalarda yaşamını kaybedenlerden birisi de 23 yaşındaki Ivan Slyshkin oldu. Düşün yapabilmek için para biriktiren Slyshkin, 2017 yılının Aralık ayında Suriye'nin güneyindeki Palmira kenti yakınlarında bulunan Şayer petrol sahasındaki çatışmalarda öldürüldü.⁶⁹

Yevgeni Prigozhin'in bağlantılı olduğu başka bir özel askeri şirket daha bulunuyor; Evro Polis. 2016 yılının sonunda bu şirket, Şam Yönetimi ile yaptığı anlaşmada petrol ve doğalgaz sahalarının karşıt unsurlardan alınması ve müdaafası için bir anlaşma imzaladı. Şam'ın Rusya Büyükelçisi Riad Haddad, Evro Polis başta olmak üzere birçok Rus şirketi ile petrol ve elektrik sektörlerinde anlaşmalar imzaladı ve bu anlaşmalar öncelik olarak kabul edildi.⁷⁰

Wagner adının medyada en göze çarpan olaylarından birisi 2018 yılının Şubat ayında Suriye'de yaşandı. O zamana kadar gruba ait paralı askerlerin Palmira başta olmak üzere çeşitli yerlerde fotoğrafları paylaşıyordu. Açık istihbarat üzerine çalışan oluşumlar ise Wagner'in ülkedeki varlığını bu fotoğraflar üzerinden doğrulamaya ya da faaliyetlerinin hala devam ettiğini aktarmaya uğraşıyorlardı. Göze çarpan bu hadise ise 7 Şubat'ı 8 Şubat'a bağlayan gece yaşandı. YPG/PKK'nın çatı yapısı Suriye Demokratik Güçleri'nin (SDG) Deyrizor'da hakim olduğu petrol sahasına Şam Yönetimi ve müttefik kuvvetleri bir saldırı gerçekleştirdiler. Bu saldırıyı püskürtmek amacıyla Amerika, yoğun bir hava ve topçu desteği vererek, ağır zayıat verilmesine sebep oldu. Gece süren çatışmalarda Wagner'in onlarca askerinin etkisiz hale getirildiği çeşitli kaynaklar ta-

68 "Russian Captives in Syria Highlight Apparent Involvement of Proxy Forces in Harassing Russian Political Opposition at Home." San Antonio Express-News, 5 Oct. 2017, www.mysanantonio.com/news/article/Russian-captives-in-Syria-highlight-apparent-12255514.php

69 Vasilyeva, Nataliya. "Thousands of Russian Private Contractors Fighting in Syria." Associated Press, 12 Dec. 2017, www.apnews.com/7f9e63cb14a54d-fa9148b6430d89e873

70 Russian Mercenary Army Financier Made an Oil Deal with Syria Just before Clash with U.S. Troops." The Bell, 15 Jan. 2019, thebell.io/en/russian-mercenary-financier-made-oil-deal-syria-just-clash-u-s-troops/

rafından iddia edildi.⁷¹ Ancak Der Spiegel, çatışmanın görgü tanıkları, çatışmaya dahil olanlar ve çatışma ile bağlantılı birçok isimle görüştü. Bu görüşmeleri neticesinde Wagner'in aslında çatışmalara aslında dahil olmadığı sonucuna ulaştı. Şam Yönetimi'nin İran tarafından desteklenen 4. Tümeni ile yine Tahran tarafından desteklenen Şii milis grupların, kendileriyle hareket eden yerel aşiretlerle birliklerle Fırat Nehri'ni geçmeye çalıştıkları, iki defa yapılan bu deneme girişiminde Amerika'nın Şam kontrolündeki bölgeye yoğun saldırılar gerçekleştirdiği ve Wagner'in bu bölgede olduğu aktarıldı. Rusya ve Amerika'nın Fırat Nehri'ni "çatışmasızlık sınırı" olarak kabul etmesi sebebiyle iki ülkeye bağlı unsurun bu bölgede birbirlerine karşı sakin kaldıkları ifade ediliyor. Ancak bölgede konuşlu bulunan küçük sayıdaki bir Wagner timinin Amerika'nın gerçekleştirdiği saldırılarda hedef oldukları bildirildi.⁷²

Wagner'in 2017 yılında Suriye'de ilginç bir deneyde bulunduğu iddia edildi. Şirketin çalışanları arasında bulunan Valeri Alemçenko ve Wagner'in güvenlik biriminde görevli Sergey Gubanov liderliğindeki bir grubun Suriye'ye bir psikotrop madde⁷³ denemek üzere gittiği iddia edildi. Burada ise "Yurich" takma adını kullanan Wagner'in Suriye komutanı ve personelle görüşen grup⁷⁴, test yapılması gereken IŞİD esiri bulamayınca, Wagner'in eğittiği Şam Yönetimi yanlısı milis yapılanma olan "ISIS Hunters" üzerinde bu maddeyi deneme kararı aldı. Ancak bu denemede milislerden birinin ölümü üzerine ekip polis tarafından tutuklandı. Ancak yapılan sorgulamanın ardından Rusya'ya geri gönderildi.⁷⁵ Bu iddianın sahibi olan Valeri Alemçenko, gazetecilerle yaptığı görüşmeler ve bu yapılan deneyden bahsettikten sonra kayıplara karıştı.⁷⁶

71 Hauer, Neil. "Russia's Mercenary Debacle in Syria." Foreign Affairs, Foreign Affairs Magazine, 16 Mar. 2018, www.foreignaffairs.com/articles/syria/2018-02-26/russias-mercenary-debacle-syria

72 Reuters, Christoph. "American Fury: The Truth About the Russian Deaths in Syria." SPIEGEL ONLINE, 2 Mar. 2018, www.spiegel.de/international/world/american-fury-the-truth-about-the-russian-deaths-in-syria-a-1196074.html

73 Psikotrop madde merkezi sinir sisteminde etkisini gösteren ve beynin işlevlerini değiştirerek algıda, ruh hâlinde, bilinçlilikte ve davranışta geçici değişikliklere neden olan kimyasal maddelerdir

74 "Prigozhin's Men in Syria." Organized Crime and Corruption Reporting Project, www.occrp.org/en/other-articles/9039-prigozhin-s-men-in-syria

75 "Putin's Chef Accused of Assault, Poisoning." Committee to Investigate Russia, investigaterussia.org/media/2018-10-22/putins-chef-accused-assault-poisoning

76 "Russian Paper: Indicted Prigozhin Ordered Beatings, Killing." Business Insider, 22 Oct. 2018, www.businessinsider.com/ap-russian-paper-indicted-prigozhin-ordered-beatings-killing-2018-10

The New Yorker'ın Rus özel askeri şirketlerine yakın bir isimden elde ettiği bilgiye göre Rusya Savunma Bakanlığı, Wagner'in Suriye'deki bütün ihtiyaçlarını karşılıyor. Askeri mühimmattan, yemeğe hatta paralı askerlerin Suriye'ye aktarılıp, ülkeden çıkarılmasına kadar her türlü desteği sağlıyor.⁷⁷

The Bell adlı medya organının Wagner hakkında ulaştığı belgelere göre şirket, 2014 yılından beri Suriye'ye on binden fazla paralı asker gönderdi. 2018 yılı harcamalarının ise 2 Milyar Ruble/30 Milyon Dolar olduğu tahmin ediliyor.⁷⁸

Kremlin, kendisine sadık ve çoktan profesyonelleşme evresine ulaşmış eski askerleri, doğal kaynak bakımından zengin ve gelecek vaad eden ülkelere göndererek nüfuzunu artırmaya çalışıyor. Güvenlik ve bürokrasi alanındaki güçlü kurumların korunma ve eğitim görevlerini üstlenen bu askeri şirketler, Putin ile bağlantılı iş adamlarının bu ülkelerdeki güvençeleri oluyorlar. Maden yatakları, petrol & doğalgaz bölgeleri, devlet binaları gibi bir ülkenin son derece önemli siyasi ve ekonomik bölgelerinde hassas bir konu alan güvenliğin sağlanması, mevcut devlet işleyişinin yakından takip edilebilmesi, hatta kontrol altında tutulabilmesini sağlıyor. Devlet ve hükümet ile bu yakınlığı sağlanmasıyla birlikte ülkenin ekonomik kaynaklarını karşılıklı olarak kullanılabilmesi fırsatına erişebiliyor. Batılı devletlerin aksine sadece diplomatik yollarla ilişkilerde sınırlı kalmayan Kremlin, batıya özgü olan özel askeri şirket kavramını kendi karakterine uygun olarak çok iyi şekilde tasarlamış durumda. Destek verilen ülkeyi sürekli gözetim halinde tutmak ve kilit noktalarda var olabilmek adına işlenen bu sistem tabii ki de Siloviklerin⁷⁹ yıllarca çalıştıkları devlet kurumları içerisinde öğrenip, icra ettikleri başlıca konular arasında geliyor. Rusya'nın hem devlet hem de özel paralı askerleri ile derine nüfuz ettiği OAC'de Orhan Cemal, Alexander Rastorguyev ve Kirill Radçenko'nun öldürülmesine ilişkin açılan soruşturmada neden sonuç çıkmadığı bu yaşananlar ışığında rahatlıkla görülebilir. Kamerunlu insan hakları savunucusu ve muhabir olan Glory Tiku, "İnsanlar, OAC Silahlı

Kuvvetleri askerlerinin sivillere yönelik acımasız olmasından dolayı konuşmaktan korkuyorlar."⁸⁰ diyerek Moskova'nın bölgedeki faaliyetleri konusunda nedenli hassas ve perde arkasında kalma isteği için yapabileceklerini ifade ediyor.

---

77 Yaffa, Joshua. "Putin's Shadow Army Suffers a Setback in Syria." The New Yorker, The New Yorker, 17 Feb. 2018, www.newyorker.com/news/news-desk/putins-shadow-army-suffers-a-setback-in-syria

78 "New Report Claims to Describe Inception of Private Military Company Allegedly Controlled by 'Putin's Chef'" Meduza, meduza.io/en/news/2019/01/30/new-report-claims-to-describe-inception-of-private-military-company-allegedly-controlled-by-putin-s-chef

79 Rusya'daki istihbarat ve askeri kurumlardan emekli olan personele verilen sıfat. bkz. Galeotti, Mark. "The West Thinks Putin Is Russia's Spymaster. But Are the Spies Controlling Him?" The Guardian, 20 June 2019, www.theguardian.com/commentisfree/2019/jun/20/west-putin-russia-spymaster-spies-ukraine-us

---

80 Jr., Philip Obaji. "Journalists at Risk: Threats, Intimidation, and Worse for Those Investigating Russians' Murder in Africa." The Daily Beast, 18 Oct. 2018, www.thedailybeast.com/journalists-at-risk-threats-intimidation-and-worse-for-those-investigating-russians-murder-in-africa?ref=author

